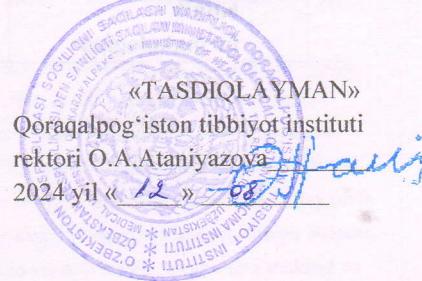


O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH
VAZIRLIGI
QORAQALPOG'ISTON TIBBIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

No BD. 24/5- 4/1.22
2024 yil « 12 » 08



3

**KLINIK FARMAKOLOGIYA
MODUL DASTURI**

- Bilim sohasi: 900000 - Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minoti
Ta'lif sohasi: 910000 - Sog'liqni saqlash
Ta'lif yo'nalishi: 60911100 - Xalq tabobati

Nukus – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
	2024-2025	5	3
Fan/modul nomi	Ta'lim tili		
Majburiy	Qoraqalpoq/ O'zbek /Rus	Xaftadagi dars soatlari	
		4/4	
Auditoriya mashgulotlari	Mustaqil ta'lim yuklama (soat)	Jami	
		yuklama (soat)	
1. Klinik farmakologiya	60	60	120

1. Ukvu modulining dolzorligi va oly ta'lindagi urni.
Modul dasturi Uzbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standarti va bakalavriat ta'lim yunaliitii malaka talablariga asoslangan xolda tuzilgan. Klinik farmakologiya modulli tibbiyot olyi ukvu yurtilari talabalariiga asosiy gurux dori vostitalarning klinik-farmakologik xarakteristikasi, dori vostitalarning farmakodinamikasi va farmakokineticasing turli kasallikkarda uzgarishi, xominador va emizkili ayollarda, bolalar va keksa yoshdag'i bemoarlarda dori vostitalarni qollash xususiyatlari, bir kator ichki va tashti omillarni xisobga olgan turli fitopreparatlarni kullanishiinga kursama va karshi kursatmalarni aniqlash,

dozalash tartibini belgilash, utkazilayotgan farmakoterapiya va fitoterapiyaning samaradorligi va xavfsizligini nazorat kilish usullari, preparatlarning nojuya ta'sirlari va klinik toksikologiya, dori vostitalarni rasional kombinatsiyalash, xanda, klinik retseptura buyicha olegan bilimlarni bemoarlarda eng samarali va xavfsiz terapiya, ya'ni rasional farmakoterapiya utkazish maksadida kulla'y olish uchun zatur bulgan bilimlarni egallab olishga imkoniyat yaratadi, xanda bulgusi shifokorlarda klinik fikrlash uchun zamin yaratib beradi. Dasturning maksad va vazifalarini echimi yakunida talaba gorzontal va vertikal integratsiya jarayonlarida olgan bilim va amaly kunkimlarni klinik uyguntashirib, etuk, rakobabardosh, mustakil fikrlash kobiliyatiga ega bulgan shifokor bultib shakllanadi. Mardur modul ukuv rejadagi normal va patologik fiziologiya, patologik anatomiya, biologik kimyo, farmakologiya, ichki kasalliklar, xirurgik kasalliklar, akusherlik va ginekologiya, pediatriya, geriatriya modullaridan uzashtirilgan bilimlarga asoslanib, talabalarda klinik fikrlashni shakllantirish orkali, dori vostitalarni ratsional qollash, preparatlar samaradorligi va xavfsizligini nazorat kiliшга urugatadi.

2. Ukvu modulining maksadi va vazifalari

2.1. Modulning mattsasi: muayyan patologik jarayonda dori vostitalarning va fitopreparatlarning klinik farmakologik xususiyatlarini e'tiborga olegan xolda eng samarali va xavfsiz davo rejasini tugri tanlash, xanda dori vostitalarning xalk tabobati usullari bilan uzaro ta'sirlashuvli buyicha nazary va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

2. Modulning vazifalari:

- umumiy klinik farmakologiyaning asosiy tomojillarini;
- eng keng kullaniladigan dori vostitalarning klinik-farmakologik xususiyatlarini, dori vostitalarni farmakodinamikasi va farmakokineticasini;
- mayyan gurux dori vostitalari bilan davolash sanaradorligi va xavfsizligi baxolash uchun kerakli tekshiruvlar majmuuni tantash va olingan matijalamni taxil kilishni;

<ul style="list-style-type: none"> - bir kator ichki va tashki omillarni xisobga olgan xolda dori vostitalari va fitopreparatlarning dozalash tartibini belgilashni, dori vostitalari nojuya ta'sirlarini oldindan bila olish, ularni aniklash, oldini olish va yuzaga kelgan nojuya ta'sirlarini bartaraf etishini; - dori vostitalini xomiladorlik, emizikli davrda, bolalarda va keksa yoshdagibemorlarda kallanilish xususiyatlarini; - dori vostitalai va xalk tabobati usullarini usuldarining uzaro ta'siri natijalarini xisobga olgan xolda qollash ni urtagish, - turli xalk tabobati usullarini kullanilishiga kursatma va karshi kursatmalarini aniklash
<p>Seglikni saklash birlamchi buginida "Xalk tabobati" ixtisosligi talablariga javob beruvchi mutaxassis tayvorlashdan iborat.</p>
<p>2.3. Modul bayicha talabalarning bilim, klinikma va malakalariga kuyildig'an talablar:</p>
<p>Talab:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asosiy gurux dori vostitalari va uxshash ta'siga ega fitopreparatlarning farmakologik xarakteristikasini; - ta'sir mexanizmini; - dozalash tartibi; - kullanilishiga kursatma va karshi kursatmalar; - klinik reseptura xakida <i>rasavunga ega bulish</i>; - asosiy gurux dori vostitalari va uxshash ta'siga ega fitopreparatlarning klinik-farmakologik xarakteristikasini (farmakodinamikasi, farmakokinetikasi, nojuya ta'siri va uzaro ta'sirlarini); - bir kator ichki va tashki omillarni xisobga olgan xolda dori vostitalari va fitopreparatlarning kullanilishiga kursatmalarini aniklash, dozalash tartibini belgilashni; - utkazlayotgan farmakoterapiya va fitoterapiyaning samaradorligi va xavfsizligini nazorat kilish usullarini; - dori vostitalari va fitopreparatlarning yuzaga kelishi mumkin bulgan nojuya ta'sirlarini aniklashni va ularni bartaraf etish choralarini; - dori vostitali, fitopreparatlar va boslika xalk tabobati usullarini birlgilikda kullaganda yuzaga keluvchi samaradorliklarni; - xomilador va emizikli ayollar, bolalar va chakaloklarda, keksa bemorlarni davolashda xavfsiz va effektiv dori vostitalini <i>bilishi va ularidan foydalana olishi kerak</i>; - dori bilan davolash anamnezi va allergologik anamnez yigishini va olingan natijalarini taxli klish; - farnakoterapiya xanda fitoterapiya samaradorligi va xavfsizligini

<p>baxolashning ishonarli va kulay usullarini tanlashni va ularni analiga oshirishni, olingan natijalarini taxli klish;</p> <p>dori vostitalari va fitopreparatlarning nojuya ta'sirlarini uz vakida aniklash va ularni korreksiya klishini;</p> <p>dori anafialktik shokida shoshilinch yordam kursatish;</p> <p>resept yozib berish <i>kunikmalariga ega bulishi kerak</i>;</p> <p>samarali va xavfsiz farmakoterapiya utkazish makkadida dori vostitasi va fitopreparatni tanlash algoritmini tuzishini va dozalash tartibini belgilash</p>
<p>3. Asosiy kism</p>
<p>3.1. Moduldag'i ma'ruza mashg'ulotlari mazmuni, tushkil etish bayicha umumiyyat kursatma va tavsiyalar:</p>
<p>1- mavzu. "Klinik farmakologiya" modulining mazmuni, vazifalari.</p> <p>Farmakodinamikaning va farmakokinetikaning asosiy masalalari.</p> <p>Modulning mazmuni. Farmakodinamikaning asosiy masalalari. Dori vostitalarining ta'sir mexanizmini. Dori moddalarining tanlab ta'sir etishi xakida tushuncha. Fitopreparatlarning ta'sir etish principi. Dori vostitalarining farmakokinetikasi. Farmakodinamika va farmakokinetika urtasidagi bog'liklkl. Turli fitopreparatlarning farmakokinetik xususiyatlari.</p>
<p>2- mavzu. Dori vostitalarining uzaro ta'siri. Dori vostitalarining uzaro ta'siri. Antagonizm va sinergizm xakida tushuncha. Dori vostitalarini uzaro ta'siri. Farmatsievik, farmakokinetik, farmakodinamik uzaro ta'sir. Dori vostitalarining fitopreparatlar va boslika xalk tabobati usullari bijan uzaro ta'sirlashuvni.</p>
<p>3- mavzu. Dori vostitalarining nojuya ta'sirlari. Klinik toksikologiya asoslari. <i>Nojuya ta'sirlarning zamoniaviy tasnifi. Dori vostitari nojuya ta'siri monitoringi.</i> A, V, S, D tipidagi nojuya ta'sirlar. Aniklangan nojuya ta'sirlarini bartaraf etish buyicha tavsiyalan. Dori vostitari nojuya ta'sirlarini aniklash usullari.</p>
<p>4- mavzu. <i>Xomilador va emizikli ayollarla dori vostitalarini qollash xususiyatlari. Klinik farmakologiyaning bemor yosining bo'flik jix, attari Xomiladorlarda dori vostitari klinik farmakologiyasi uziga xos xususiyatlari.</i> Keksa yoshdagibemorlarda farmakoterapiya uktazzish tamoyillari.</p>
<p>5- mavzu. Alternativ vostitlar, fitopreparatlar va nutritsevtilar.</p> <p>Alternativ vostitlar tushunchasi, nutritsevistik va parafarmatsievik vostitlarga ta'rif, ulaming funktsiyalari. Mikronutrientlar va dori vostitalarining davolovchi ta'sirining</p>

takkoslama xarakteristikam, biologik faol kushinchalarini qollash .

3.2. Moduldagı amaliy mashgulotları mazvuları, təskil etish buyicha umumiy kursama va təsviyalar:

3.2.1. Amaliy mashgulotlarının mazvuları ruy^ati:

mavzu. Duretik dori vostitaları va diuretik ta'sirga ega

fitopreparatlarının klinik farmakologiyası.

mavzu. G emostaz tizimiga ta'sir etuvchi dori vostitaları va fitopreparatlarının klinik farmakologiyası.

mavzu. Kon tormirler tonusiga ta'sir etuvchi dori vostitaları va fitopreparatlarının klinik farmakologiyası.

mavzu. Antiaritmik dori vostitaları va antiaritmik ta'sirga ega fitopreparatlarının klinik farmakologiyası.

mavzu. Antibakterial dori vostitaları va antibakterial ta'sirga ega fitopreparatlarının klinik farmakologiyası.

mavzu. YAlligansığa karşı dori vostitaları va immunokorektorlar xanda yalliglanışığa karşı ta'sirga ega fitopreparatının klinik farmakologiyası.

mavzu.Bronx utkazuvchanlığıga tasiş etuvchi dori vostitalarının klinik farmakologiyası. Bronxdilatator, mukolitik va balgam kuchiuvchi fitopreparatlar.

8- mavzu. Me'da-ichak yulları motor-evaluatör va sekretor faoliyatiga ta'sir etuvchi dori vostitaları va fitopreparatlarının klinik farmakologiyası.

9- mavzu. Psixotrop ta'sirga ega dori vostitaları va fitopreparatlarının klinik farmakologiyası.

3.2.2. Amaliy (seminar, laboratoriya) mashgulolarını təshkil etish buyicha umumiy kursama va təsviyalar:

Amaliy mashgulotlar multimedia kurilmalari bilan jixozlangan auditoriyada bir akademik guruxa bir uktiuvchi tomonidan utkaziladi.

Amaliy mashgulotlarnı utkazisında kuydagı didaktik tamoyillarga amal klinidi:

- Amaliy mashgulotlarnı maksadını anık belgilab olish;
- Uktiuvchuning innovatsion pedagogik fəaliyyəti buyicha bilmələri idenifikasiya olunmalıdır;
- Talabada natijani mustakil ravishda kulgə kiritish imkoniyatını ta'minlash;
- Talabani nəzariy-metodik jixatdan tayyorlash va x.k.

Amaliy mashgulotlarını rastkil etish yuzasından kafedra tomonidan kursatma va təsviyalar ishləb chikilədi. Unda talabalar mashgulot mazvusi buyicha nəzariy bilmlərni müstəxəm laydılın, müammonı uktiuvchi bilan birgəlikdə muxokama kılmalıdır, ma'rızə mazvuları buyicha olğan bilim va kliniklərinə vəziyyəti masalar, keşfər orkali yanada boyitadılın. SHuningdek, darslıq va ukuv kullanımalar asosida

talabalar bilmələrinin mustaxxamlashqa erişish, tarkatma materiallardan foydalananish, ilmii makənətlər və təzishənər chöp etish orkları talabalar bilməlini oshırıñ, vəziyyəti masaların eçchish, mazvuların buyicha takdimollar və kurgazmali kurollar tayvorlash və boshkalar təsviya etili.

3.2.3. Modulni usitish davomida egallanadıgan amaliy kliniklər və kompetensiyalar:

Modul davomida amaliy kliniklər və kompetensiyalar. Modul davomida uzashurishiları kuzda tutilgan:

1. Dori anafitaktiv shokida shoshinlich yordam kursatish
2. Nafas qisish xurujida fitopreparatlar yordamında ingalyator qollash usuli
3. Nafas qisish xurujida shoshinlich yordam kursatish

Modul davomida egallanadıgan kompetensiyalar (nomi, kodu) ruyxati:
UK-1. Abstrakt fikrlesh, xodisaları taxil və sintez kilish kobiliiyatga ega bulish; UK-4. Uz-uzini riwovlantırışğa, anglashşa, oqışığa , ijodlu saloxiyatdan foydalananışğa təyoriük.

UKK-1. Kasbiy fəaliyyətin standart vazifalarını axborot, bibliografik mənbələr, biotibbiyot terminologiyası, axborot-kommunikasiya texnologiyaları və axborot xavfişliliginin asosiy tələblərini xisobga olgan xolda xal qılışşa təyoriük; UKK-4. Kasbiy müammələrini xal qılışda dori vostitalarını və ularning kombinatsiyalarını tibbiy maksadlarda ishlətişşa təyoriük;

UKK-9. Kasbiy vazifələrini xal kiliş uchun nisən organizmında morfofonksional, fiziologik xəstəliklər və patologik xəstəliklər baxolash kobiliiyatı; KK-21. İlmii tədqiqətlərdə istirrok etish kobiliiyatı.

Modul davomida ukav (klinik) amaliyotu təshkil etish buyicha umumiy kursatma və təsviyalar: kazda tutilmagan

Mustakil təlim və mustakil isħtar, tashkil etish buyicha kursatma və təsviyalar 4.1. Təsviya ettiyəorgan müstakil isħtarlarning mazvuları ruyxati:

1. Antigistamin dori vostitalarının klinik farmakologiyası.

1 YK - ümumiyyət kompetensiyası

	<p>2. Balgam kuchiruvchi va mukolitik vostitalarning klinik farmakologiyasi.</p> <p>Vutalga karshi preparatlarning klinik-farmakologik xarakteristikasi.</p> <p>3. Vitaminlар, kofermentлar va temni preparatlarning klinik farmakologiyasi.</p> <p>4. Gepatotrop va ut xaydovchi dori vostitalarning klinik farmakologiyasi.</p> <p>G epatoprotectorlar xakida tushuncha. Xreflitazida kulfaniladigan preparatlар.</p> <p>5. Viruslarga karshi dori vostitalarning klinik farmakologiyasi.</p> <p>6. Zambugulgarga karshi dorvostitalarning klinik farmakologiyasi.</p> <p>7. Ferment preparatlarning klinik farmakologiyasi.</p> <p>8. Proteaza ingibitorlarining klinik farmakologiyasi.</p> <p>9. Adaptogen ta'sirga ega fitopreparatlar va boshha xalk tabobati vostitalari.</p>
	<p>4.2. Tavsiya etilayorqan mustasil ishlarning shakllari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - farmakoterapiya utkazish jareyonida ushbu bennorda kulkanlayotgan dori vostitalari ta'sirda ketib chikishi mumkin bulgan nojuya ta'sirlarni oldini olish buyicha barcha tekshiruv usullari utkazilganligini baxolash; - ushbu bennorda kulkanlayotgan dori vostitalari va fitopreparallar kombinasiyasining raisonalligini baxolash; - utkazilayotgan farmakoterapiya va fitoterapiya samaradorligini baxolash kunikmalarini pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish; - bennorlar kuratsiyasida davolovchisi yoki navbatchi shifokor bilan nazorat qilishda ishiurok etish; - axoli orasida sanitar okartuv ishlani suxbat va ma'ruzalarni utkazish; - ayrim naçarliy mavzulami ukuv adabiyotlari yordamida mustakil uzlashtirish; - berilgan mavzuvchi axborot (referat) tayyorlash; - modulning bulimlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, makolalar) buyicha ishlash va ma'ruzalar kilish; - ilmiy makola, anjumanga ma'ruba tezistilarini tayyorlash; - vaziyati va klinik muammollarga yunaltirilgan vaziyati masalalar echish; - keys (real klinik vaziyattar va klinik vaziyati masalalar asosida sase-study) echish; - grafik organizyerlash ishlab chikish va tildirish; - krossvordlar tuzish va echish; - prezentaсиya va videoroliklar tayyorlash xamda mustakil ish jarayonida keng qillash va x.k.

	<p>- auditoriya mashgulotlaridan tashkan trenajer, mulraj va simulyasjon zallardan markazlarida tasdiqlangan amaliy kunikmlarni pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va amaliy kunikmlarni uzlashtirish;</p> <p>- bennorlar kuratsiyasida davolovchisi shifokor bilan nazorat qilishda ishiurok etish;</p> <p>- axoli orasida sanitar okartuv ishlarni suxbat va ma'ruzalarni utkazish;</p> <p>- ayrim nazary mavzularni ukuv adabiyotlari yordamida mustakil uzlashtirish;</p> <p>- berilgan mavzuvchi axborot (referat) tayyorlash;</p> <p>- modulning bulimlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, makolalar) buyicha ishlash va ma'ruzalar kilish;</p> <p>- vaziyati va klinik muammollarga yunaltirilgan vaziyati masalalar echish;</p> <p>- CASE (real klinik vaziyatlar va klinik vaziyati masalalar asosida sase- study) echish;</p> <p>- modeldar yasash, krossvordlar tuzish, organayzerlar tuzish va x.k.</p>
	<p>SINOV</p> <p>JNga ajratilgan creditlarni tulik tuplagen talaba Sinoviga kirilibadi. Sinovda tababoning bilim, kunikma va malakalari modulning umumiy mazmuni doirasida baxolandi. Sinov modul buyicha ukuv mashgulotlari tugaganidan sung kafedrada test yozma, ozgaki yoki OSCE shakllarida utkaziladi. Sinovda 55 saralash ballimi yiga olmagan talaba Sinovdan utmagan va modulni uzlashtirmagan deb xisoblanadi (JNDa tulik creditini yiggan bulsa xam).</p> <p>Ta'lim muassasasi rektorining buyrugi bilan ichki nazorat va monitoring bulimi raxbarligida tuzilgan komissiya ishiurokda Sinovni utkazish jarayoni davriy ravishida urganib boriladi va uni utkazish taribiliari buzilgan xollarda Sinov natijalari bekor kiliadi va Sinov kayta utkaziladi.</p> <p>Kasalligi sababli Sinovdan utmagan tababalarga fakultet dekanini famoyishi asosida, ukishini boshlagandan sung ikki xaffa muddatda topshirishga ruxsat beriladi. Semestr yakunida Sinovdan utmagan talaba akademik karzor xisoblanadi. Akademik karzor talabalarga semestr tugaganidan keyin kayta uzlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. Shu muddat davomida modulni uzlashtira olmagan talaba</p>

fakultet dekanini taysiyasiya kura belgilangan tartibda rektorning buyruqi bilan talabalar safidan chetlashtiriladi.

Modul kodu: 3.04	Kredit xajmi: 3,0 shundan: 5-semestr: 3,0 kredit; JN - 3,0 kredit Sinov - 0 kredit (majburiy)	Modul utilish davri: 5- semestr	ECTS value:
Ta'lim yunalishi	5511100 - «Xalk tabobati»	3 boskich bakalaravtari	
Modul davomiyligi	9 kun	Jumi soat:	
Ukuv soatlari xajmi:		Shuningdek: ma`ruza	12
		analitik mashgulot	48
		Laboratoriya ishi	-
		mustakil ta'lim	60
Ukuv modulining statusi	OTM nomi, manzili	Klinik modullar bloki	
Kafedra nomi	Toshkent tibbiyot akademiyasi	Klinik farmakologiya	
Mazkur kursning ukituvchilari xakida	Ma`ruzachilarning F.I.SH.	E-mail: E-mail:	
ma`lumot	Amaliy mashgulot		
Mashgulot vakti va joyi	utkazuvchilarning F.I.SH.		
Modulning mazmuni	Klinik farmakologiya modulli tibbiyot olyi ukuv yurtlari talabalariga dorи vositalari va fitopreparatlarning farmakodinamikasi, farmakokinetikasi, nojuya ta'siri va uzaro ta'siri, klinik toksikologiya buyicha olgan bilmalarni bemorlarda eng samarali va xavfisiz terapiya, ya'n i utkazish maksadida kultay olish uchun zarrur bulgan bilimlarni egallab olishga imkoniyat yaratadi		
Prerekvizitar	normal va patologik fiziologiya, patologik anatomiya, biologik kimyo, farmakologiya		
Postrekvizitar	Mazkur modul ichki kasalliklar, xirurgik kasalliklar, akusherlik va ginekologiya, pediatriya, geriatriya klinik modullarni uzaqshirish uchun zamin yaratadi		
Modulning maksadi	Mutayyan patologik jarayonda dorи vositalarning va fitopreparatlarning klinik farmakologik xususiyatlarni e'tibarga olgan xolda eng samarali va xavfisiz davro rejasini turgri tanlash, xamda dorи vositalarning xalk tabobati usullari		